

KINNITATUD
Kaitseväge juhataja 27.07.2020
käskkirjaga nr 178

Toetuse väejuhatus
logistikakool

**MAISMAASÕIDUKI KASUTAMISE
OHUTUSEESKIRI
OE 8.3**

Ämari 2020

Ohutuseeskirja koostajad:

Sõjaväeline auaste, ees- ja perekonnanimi	Struktuuriüksus	Ametikoht
kpt Aivar Pilv	Toetuse väejuhatus, logistikakool	arendusjaoskonna ülem
vbl Alari Viigipuu	Toetuse väejuhatus, logistikakool	väljaõppeallohvitser-tehnik

Ohutuseeskirja väljatöötamisel osalesid või andsid ekspertavamuse:

Sõjaväeline auaste, ees- ja perekonnanimi	Struktuuriüksus	Ametikoht
mjr Riho Juurik	Toetuse väejuhatus, logistikakool	ülem
kpt Taavi Mets	Toetuse väejuhatus, logistikakool	staabiohvitser
kpt Andres Vallner	Toetuse väejuhatus, logistikakool	funktsionaalsete kursuste jaoskonna ülem
kpt Jüri Saar	Toetuse väejuhatus, materjaliteenistus	soomustehnika töökoja ülem
kpt Lauri Kriisa	1. jalaväebrigaad, brigaadi staap	nooremstaabiohvitser
ltn Aleksandr Kravtšuk	Toetuse väejuhatus, logistikakool	nooremstaabiohvitser
vbl Egert Villemson	Sõjaväepolitsei, operatiivteenistus	ülema asetäitja

Kooskõlastajad:

Sõjaväeline auaste, ees- ja perekonnanimi	Struktuuriüksus	Ametikoht
kol Toomas Susi	Toetuse väejuhatus	ülem
kol Taivo Rõkk	Kaitseväe peastaap	J4 ülem
kol-ltn Riho Rõnglep	Kaitseväe peastaap	APO ülema asetäitja (võime arendus)
kol Mati Tikerpuu	Kaitseväe peastaap	J7 ülem

SISUKORD

1. peatükk. Üldsätted.....	4
2. peatükk. Üldnõuded sõiduki kasutamisel tüübiõppes.....	5
3. peatükk. Isikkoosseis ja vastutus.....	5
1. jagu. Ülem.....	5
2. jagu. Sõiduki vanem.....	6
3. jagu. Sõidukijuht.....	6
4. jagu. Sõitja.....	8

1. peatükk Üldsätted

1. Maismaasõidukite (edaspidi sõiduk) kasutamise ohutuseeskiri (edaspidi ohutuseeskiri) kehtestab sõitjate ja veose veoga seotud isikute kohustused maismaasõidukite kasutamisel üldise kaitsevalmiduse ajal.
2. Kaitsevalmiduse astme tõstmisel ja rahvusvahelise sõjalise operatsiooni piirkonnas liiklemisel järgida eeskirja kui see ei takista Kaitseväe ülesannete täitmist.
3. Ohutuseeskirja peab kohaldama koos liikluseaduse, Kaitseväe ja Kaitseliidu sõitjate ning veose veo korraga, Kaitseväe ja Kaitseliidu maismaasõidukite kasutamise eeskirjaga ning mootorsõiduki ja selle haagise tehnonõuetele vastavuse kontrollimise tingimuste ja korraga.
4. Ohutuseeskirja tutvustamise peavad korraldama struktuuriüksuste (edaspidi üksuste) ülemad sõidukijuhtidele ja sõitjatele allkirja vastu.
5. Üksuse ülem võib täiendada käesolevat ohutuseeskirja oma üksuse taktikalise tegevuse raames.
6. Sõidukijuht peab omama kasutatavale sõidukile vastavat juhtimisõigust ning olema läbinud tüübikoolituse.
7. Sõidukite tüübikoolitusi võivad läbi viia toetuse väejuhatuse poolt väljaõpetatud ja sertifitseeritud sõidukiinstruktorid. Eritehnika kasutamise väljaõpet korraldatakse üksuste siseselt.
8. Sõiduki ohutut kasutamist ohustavad kõrgemad käsud on tühised.
9. Kõikidest Kaitseväe ja Kaitseliidu sõidukitega toimunud liiklusõnnetustest kantakse koheselt ette üksuse korrapidajale.
10. Sõitjate ruum peab olema tendiga ümbritsetud ning sõitjatele peab kättesaadavas kohas olema vähemalt 2 kg tulekustuti ja esmaabipakend.
11. Veokasti luugi avamine veoseruunist on lubatud juhul kui luugi avamise ohutus on kontrollitud ja on tagatud luugi mitte kukkumine (nt jalastumise kõite abil).
12. Juhendaja kasutamisel vastutavad manöövri ohutuse eest juhendaja ja sõidukijuht võrdselt. Juhendajal on juhendamise ajal keelatud liikuda selg ees.
13. Juhendamine toimub eelnevalt kokkulepitud või õpitud käemärke kasutades.
14. Administratiiv- ja taktikalisel sõidul on kogu isikkoosseis sõiduki istekohal turvaketi, -vöö või rihmaga kinnitatud (olemasolul), ka siis kui ta on taktikalises varustuses, väljaarvatud üksuse ülema eelneval kirjalikul korraldusel (väljaõppeürituse käsul)¹.
15. Kolonni peatumisel avalike teede äärel, piiratud nähtavusega lõigul, kauem kui 15 minutit, tuleb saata helkurvestiga varustatud sõdur 100 m enne ja pärast kolonni, hoiatama peatunud sõidukitest tee äärel.
16. Sõiduki maskeering peab võimaldama nähtavuse juhi kohalt läbi esiklaasi ja sõiduki tahavaatepeeglite ning maskeering ei tohi varjata tulesid ja sõiduki registreerimistunnusmärke.
17. Lahingtulesid tohib kasutada vaid Kaitseväe harjutusväljal, kui see on eelnevalt õppuse käsus välja toodud, kõikidele sõidukijuhtidele on tagatud valgusvõimendus seadmed ning on tagatud kõrvaliste isikute mitte sattumine õppuse alale.
18. Kolonnisõidul hoitakse vähemalt kahekordset liikumiskiiruse pikkust vahet meetrites. Ajaga mõõdetavalt on see 7 sekundit².

¹ Taktikavarustust on võimalik nii paigutada, et sõduril on ohutu turvavööga end kinnitada. Kuuli- ja taktikavest, millel on varustusepaunad paigutatud külgedele ja turvarihm võimalikult keha ligi.

² Näiteks: Sõiduk, mis liigub 30 kilomeetrit tunnis (8,333 m/s) läbib 7 sekundiga 58,1 m.

19. Ohutuseeskirja haldab toetuse väejuhatuse.

2. peatükk

Üldnõuded sõiduki kasutamisel tüübiõppes

20. Sõidukijuhtide õppes osalevatel ajateenijatel, kellel puudub kehtiv B kategooria juhtimisõigus, on keelatud kasutada Kaitseväe sõidukeid ilma juhendajata ning väljaspool õppesõidu rada.
21. Sõiduki tüübiõppe esmasel õppesõidul peab kabiinis koos õpetatava sõidukijuhiga viibima ka instruktor. Instruktorina võib kasutada pädevat sõidukijuhti, kes omab vastava sõidukijuhi kategooriat, on läbinud antud sõiduki tüübiõppe ja on eelnevalt instrueeritud tunni pealäbiviija poolt.
22. Sõiduki tüübiõppe praktilist osa läbiviiv isikkoosseis peab kandma ohutusvesti.
23. Kui sõidukijuht pole omandanud sõiduki tüübiõpet, tuleb Kaitseväe sõidukitega liiklemisel väljaspool õppesõidu rada (nt sõiduki toomine ja viimine parkimisalale) kasutada sõiduki ees kõndivat abilist. Abiline peab kandma ohutusvesti ja tema ülesanne on kõndida sõiduki ees kogu liikumise vältel. Abilise ja sõiduki vahe peab olema minimaalselt 15 m. Abiline juhendab manööverdumist käemärkide või häälkäskluste abil. Abilisel on **keelatud joosta ja liikuda selg ees!**

3. peatükk

Isikkoosseis ja vastutus

24. Isikkoosseis, sh need kelle rolli ei ole käesolevas ohutuseeskirjas mainitud, peavad teadma, et keelatud on:
- 24.1. magada peatunud/pargitud sõiduki all või 5 m läheduses; nõuet võib kohandada vastavalt väljaõppeürituse käsule üksuse ülema korraldusel;
 - 24.2. magada seisvas töötava mootoriga sõidukis;
 - 24.3. viibida sõiduki all, v.a sõiduki tehnilise väljaõppe, kontrolli, remondi- ja hooldustööde ajal;
 - 24.4. teha sõidukis ja sellest 5 m läheduses lahtist tuld;
 - 24.5. suitsetada sõidukis;
 - 24.6. vedada isikkoosseisu veokoorma otsas, katusel, poritiibadel, autokasti äärel või mujal sõiduki välispiiretel ja järelkärus;
 - 24.7. vedada isikkoosseisu astmelaudadel v.a väljaõppeürituse läbiviimisel harjutusväljal vastava harjutuse sooritamisel;
 - 24.8. peale- ja mahaminek liikuvale sõidukile v.a väljaõppeürituse läbiviimisel harjutusväljal vastava harjutuse sooritamisel;
 - 24.9. sõidu ajal sõiduki välispiiretest välja sirutada jäsemeid ja keha osasid v.a väljaõppeürituse läbiviimisel harjutusväljal vastava harjutuse sooritamisel;
 - 24.10. toetada relva sõiduki vastu;
 - 24.11. tähistada väljaspool Kaitseväe harjutusvälja territooriumi „n-ö hävitatud“ sõidukit ohutuledega;
 - 24.12. jääda jalastumise järel sõiduteele ning viibida kolonnis peatunud sõidukite vahel.

1. jagu

Ülem

Sõiduk, mis liigub 50 kilomeetrit tunnis (13,888 m/s) läbib 7 sekundiga 97,2 m.
Sõiduk, mis liigub 60 kilomeetrit tunnis (16,666 m/s) läbib 7 sekundiga 116,6 m.

25. Ülem peab sõiduki kasutamise korraldamisel arvesse võtma, et sõidukijuht:
 - 25.1. tohib ööpäevas sõita kuni 9 tundi, erand olukorras kaks korda nädalas kuni 10 tundi, kuid mitte järjestikulistel päevadel;
 - 25.2. peab väljaõppeüritusel või muudel ülesannetel saama ööpäevas magada katkematult 6 tundi;
 - 25.3. peab sõitma koos kaassõitjaga kui on pikem kui 2 tunnine kolonnisõit;
 - 25.4. peab kolonnisõidul saama iga kahe sõidutunni järel 15 minutit vabalt kasutatavat puhkeaega;
 - 25.5. pärast 4,5 tunnist sõiduaega peab juhile võimaldama vaheaja kestusega vähemalt 45 minutit. Seda vaheaega võib jagada vähemalt 15 - minutilisteks vaheaegadeks, mis on jaotatud sõiduajale ja vahetult pärast sõiduaega selliselt, et vaheaegade kestus kokku oleks vähemalt 45 minutit.
26. Taktikalise olukorra lahendamisel avaliku liiklusega teedel tuleb arvestada:
 - 26.1. prioriteetidega:
 - 26.1.1. kogu liikluse ohutus;
 - 26.1.2. tsiviil-liikluse tagamine;
 - 26.1.3. taktikaline olukord.
 - 26.2. et tegevusala tuleb tähistada hoiatavate märkide või helkurvestidega varustatud isikkoosseisuga, kus toimub taktikaline olukord;
 - 26.3. et tuleb tagada kõrvaliste isikute informeeritus ja võimalusel mitte sattumine tegevusalale³;
 - 26.4. üksuse ülem määrab igale sõidukile sõidukivanema juhul kui sõidukiga transporditakse isikkoosseisu.

2. jagu **Sõidukivanem**

27. Sõidukivanem vastutab sõidukis asuvate isikute ohutuse eest. Selleks ta:
 - 27.1. teab sõitvate isikute arvu ning on sõidu ajal sideühenduses sõidukijuhiga;
 - 27.2. peab enne sõidu alustamist instrueerima ja nõudma ohutustehnika nõuete täitmist isikutelt, kes on seotud sõiduki töö ja teenindamisega;
 - 27.3. määrab vajadusel kastivanema, kes jälgib ja vastutab ohutustehnika eeskirjade täitmist sõiduki kasti ning järgib enda suhtes punkti 26.4 piiranguid;
 - 27.4. ei maga ja ei tegele muude segavate tegevustega (nutitefonis olemine, muusika kuulamine kõrvaklappidega) sõidu ajal;
 - 27.5. annab isikkoosseisule loa väljumiseks kui on veendunud, et järelsõitev sõiduk on peatunud ning möödasõitvad liiklusvahendid ei ole ohtlikud;
 - 27.6. annab sõidukiveokasti luugi (kastipoorti) avamiseks loa.

3. jagu **Sõidukijuht**

28. Sõidukijuht on isik, kellele on antud vastavasisuline käsk. Sõidukijuhil peab olema läbitud vastava sõiduki tüübikoolitus ja sõiduki juhtimiseks juhilubadel vastav kategooria ja ta:
 - 28.1. peab olema terve ja puhanud, et tajuda täpselt liiklusolusid, kõrvalekaldumatult täita liiklusseadust või selle alusel kehtestatud nõudeid ja teisi asjasse puutuvaid õigusakte;
 - 28.2. vastutab sõiduki:

³ Tsiviilisikute informeeritust on võimalik tagada lisaks liiklusmärkide ja isikkoosseisuga ka läbi meedia kanalite.

- 28.2.1. ohutu kasutamise korraldamise eest ning võtab vastu kõik sellega seonduvad lõplikud otsused;
- 28.2.2. vastuvõtmise/kasutama hakkamise hetkest kuni kasutamise lõpuni;
- 28.2.3. kompleksuse (k.a lisavarustuse kompleksuse (vastavalt algseisule) ja seisukorra) heaperemeheliku kasutamise ning igapäevase hoolduse teostamise eest;
- 28.2.4. õigeaegse hoolduse ja remondi eest.
- 28.3. hoiab sõidukit korras, puhtana ning alalises valmisolekus kasutamiseks;
- 28.4. kannab koheselt ette enda sõiduki osalusega toimunud liiklusõnnetusest üksuse korrapidajale.
- 29. Sõidukijuht enne sõitu:
 - 29.1. kontrollib sõiduki tehnilist korrasolekut, olulise rikke⁴ ilmnemisel fikseerib need rikketeatisele ning sõiduki kasutamine on keelatud;
 - 29.2. kontrollib sõiduki registreerimistunnistuse alusel, et kabiinis ja veokastis on lubatud arv sõitjaid;
 - 29.3. veendub, et veokoorem on ühtlaselt jaotatud, kinnitatud viisil, mis välistab liikumise või eraldumise sõidu ajal ning ei ületa sõiduki kandevõimet;
 - 29.4. veendub, et veos ei takista sõiduki juhtimist ega vaatevälja ning ei varja sõiduki tulesid, registreerimis- ja tunnusmärke. Kui laadimisega on võimalik valida veokoorma mõõtmeid (laius, kõrgus või pikkus), tuleb vältida esmalt lubatud laiuse, seejärel kõrguse ja lõpuks pikkuse ületamist;
 - 29.5. kasutab haagise haakimisel juhendaja abi.
- 30. Sõidukijuht sõidu ajal:
 - 30.1. jälgib, et sõidukiirus ei ületa:
 - 30.1.1. lubatud sõidukiirust;
 - 30.1.2. sõiduki valmistaja kiirust;
 - 30.1.3. üksuse ülema poolt määratud kiirust;
 - 30.1.4. M kategooria sõidukitel 90 km/h; (M1 – mootorsõiduk, M2 – buss kuni 5 tonni ja M3 – buss üle 5 tonni);
 - 30.1.5. S kategooria sõidukitel 70 km/h (eriotstarbeline sõiduk: autoelamu, evakuaatsiooniauto, kiirabiauto, liikurkraana, püksiirauto jne);
 - 30.1.6. N1 kategooria sõidukitel 90 km/h (N1 – kaubik kuni 3,5 tonni);
 - 30.1.7. N2 ja N3 kategooria sõidukitel 80 km/h (N2-Veok 3,5 – 12 tonni, N3 – veok üle 12 tonni);
 - 30.1.8. N kategooria sõidukitel sõitjate veol veosruumis 60 km/h;
 - 30.1.9. O kategooria sõidukitel vedukile määratud piirkiirust kui registreerimisel pole kehtestatud muud;
 - 30.1.10. L kategooria sõidukitel 90 km/h;
 - 30.1.11. ülejäänud sõidukitel kuni 50 km/h;
 - 30.1.12. 30 km/h kui sõidukile on paigaldatud relva- või sidesüsteem, mida on vajalik sõidu ajal käsitseda sõitjate poolt, kellel ei ole turvavööde kasutamine võimalik või turvavööd puuduvad. Nõue ei laiene S kategooria sõidukitele;
 - 30.1.13. 60 km/h kui veokastis, konteineris või furgoonis on turvavööta sõitjad;
 - 30.1.14. 10 km/h kui on tegu liikumiselt jalastumisega;
 - 30.1.15. pukseeritava seadme veol ei või liikumiskiirus ületada 25 km/h.

⁴ Rike või puudus, mis eeldab ülevaatus „Mootorsõiduki ja selle haagise tehnilistele nõuetele vastavuse kontrollimise tingimused ja kord“ lisa 4 „Sõiduki ülevaatusel kontrollitavate osade, seadmete, sõlmede ja nendel avastatud vigade loetelu ning kontrollimise meetodika (alates 01.02.2020)“ (Majandus- ja kommunikatsiooniministri 18.07.2011 määrus nr 77).

- 30.2. suurendab kolonnisõidul pikkivahet vastavalt nähtavuse vajadusele. Näiteks: kruusakattega teel tolmutpilves sõitmine on keelatud.
- 30.3. hoiab teel võimalikult paremale ja vajaduse korral peatub selleks sobivas kohas, et võimaldada enda taha kogunenud sõidukitel mööduda või anda teed vastassuunast tulevatele sõidukitele;
- 30.4. tagurdab ja manööverdab maastikul ja parkimisalal võimalusel alati juhendaja juhendamisel. Juhendaja puudumisel, väljub sõidukist ja teeb ümber sõiduki kontrolli, veendumaks tagurdamise ohutuses;
- 30.5. peatab sõiduki koheselt kui kaotab silmside juhendajaga;
- 30.6. annab enne tagurdamise alustamist signaaliga märku tegevuse alustamisest;
- 30.7. väldib pehmel maastikul sõitmisel eesmise sõiduki jäljes sõitmist;
- 30.8. veendub enne üldkasutatavatele teedele sõitmist (eriti peale maastikusõitu) et:
 - 30.8.1. juhtimisseade toimib (keerates vasakule ja paremale);
 - 30.8.2. pidurid toimivad;
 - 30.8.3. sõiduki varustus ja maskeering on korralikult kinnitatud;
 - 30.8.4. sõiduki tuled on töökorras ja puhtad, sõiduki registrimärk loetav;
 - 30.8.5. sõiduki peal ega veermikul ei ole oksa, kive, jääd, lund, laskemoona jääke ja pinnast, mis võivad sõidu ajal eralduda.
- 31. Sõiduki juht peatustel ja pärast sõitu:
 - 31.1. peatub võimalusel alati sõidurea parempoolsel teepeenral ning paneb põlema ohutuled, jätab põlema ääretuled ning kustutab lähi-, kaug- ning udu tule;
 - 31.2. veendub enne teepeenrale peatumist, et see ei põhjusta ohtu ega kahjusta tee mullet;
 - 31.3. kannab avalikul teel sõidukist väljumisel alati helkurvesti;
 - 31.4. teostab peatustel sõidukile kiire ohutustehnilise kontrolli, mis sisaldab ringkäiku ümber sõiduki, vaadates, kuulates, haistes ja kompides olulisi sõlmi, tuvastamaks võimalikke rikkeid;
 - 31.5. veendub peale üksuse jalastumist, et sõiduki liikumisteel ei ole takistusi;
 - 31.6. teostab pärast sõitu sõidukile kasutamisejärgse ohutustehnilise kontrolli;
 - 31.7. võtab sõidukist lahkudes kaasa registreerimistunnistuse (kui ei ole teisiti sätestatud üksuse sõidukite kasutamise eeskirjas), muud isiklikud dokumendid ning esemed;
 - 31.8. teeb kõik vajaliku vältimaks sõiduki iseeneslikku veeremist ja omavolilist kasutamist isikute poolt, kellel ei ole selleks õigust.

4. jagu **Sõitja**

- 32. Sõitja on isik sõidukis, v.a sõidukijuht.
- 33. Sõitja enne sõitu ja sõidu ajal:
 - 33.1. teeb enne sõidukile minekut relva ohutuks või laeb tühjaks;
 - 33.2. kannab veokastis sõites peas kiivrit nii, et kiivririhm on alt kinnitatud;
 - 33.3. liigub veokasti kahekaupa, ei tekita seisakuid ning veokasti jõudes aitab endale järgnevat ning liigub seejärel oma istekohale;
 - 33.4. istub veokastis sõidukivanema poolt määratud kohal, luuk ning julgestusrihm (olemasolul) kinni;
 - 33.5. istub veokastis, kus pole istepinke, seljakoti otsas, nii et raskuskese ei ulatu üle kastipoorte. Ülejäänud seljakotid laotakse kasti tagumisse ossa ning vajadusel kinnitatakse rihmadega;
 - 33.6. istub seljakottide puudumisel põrandal;
 - 33.7. hoiab relva jalge vahel, vintraud suunatud maha või õlas suunaga sõidukist välja;

- 33.8. kannab kiivrit ja kaitseprille kui ta tagab sõidukile paigaldatud relva- või sidesüsteemi tööd või teostab vaatlust sõiduki piiretest väljaspool.
- 34. Sõitja peatustel ja pärast sõitu:
 - 34.1. väljub sõidukist ja selle kastist sõidukivanema loal;
 - 34.2. veendub enne sõidukist väljumist, et teda ei ohusta mööduv sõiduk;
 - 34.3. siseneb ja väljub sõidukist avaliku liiklusega teedel ainult teepeenra- või kõnniteepoolset küljelt või tagant ning liigub sõidukivanema määratud kohta;
 - 34.4. on sõiduki kabiini ja kasti minnes ja maha tulles ettevaatlik, näoga sõiduki suunas ning kasutab selleks ettenähtud astmeid ning kontrollib enne väljumist visuaalselt maapinda (lumine, kivine – libastumise oht);
 - 34.5. avab veokasti luugi (kastipoorti) vaid sõidukivanema loal.